

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію **Станіслава Давідзюка**

«Нарис загальної дидактики з елементами методики вищої школи (вибрані аспекти)»

**«Zarys dydaktyki ogólnej z elementami metodyki szkoły wyższej
(wybrane zagadnienia)»**

Монографія професора С. Давідзюка «Нарис загальної дидактики з елементами методики вищої школи (вибрані аспекти)», видана 2012 року видавництвом Вищої менеджерської школи у Варшаві, має значний науковий і практичний інтерес. Передусім це зумовлено тим, що в її змісті враховано сучасні європейські тенденції розвитку вищого шкільництва у контексті Болонського процесу.

Структура і зміст книги свідчать про глибоке володіння професором С. Давідзюком питаннями сучасної дидактики. Дві частини праці, що рецензується, охоплюють десять розділів, зміст яких науково обґрунтований і логічно взаємопов'язаний. Привертає увагу методологічно виважений і ретельний підхід автора до структурування змісту дидактичного матеріалу. Так, у першому розділі С. Давідзюк аналізує предмет і завдання загальної дидактики, окреслює предмет дидактичних досліджень й водночас характеризує методи дидактичних досліджень (спостереження, поняття експерименту, експеримент натуральний, аналіз результатів експерименту, історико-порівняльні методи тощо).

Загальна проблематика мети навчання й відбору його змісту викладена в другому розділі: мета загального навчання, мета політехнічного навчання, головні критерії відбору змісту навчання, план навчання, визначення навчальних предметів та кількості годин на кожний з них, а також підготовка навчальних предметів з урахуванням їх виховного значення.

Характеризуючи структуру навчального процесу в третьому розділі, С. Давідзюк наголошує на важливості усвідомлення мети й завдань навчання, підготовки учнів і студентів до опрацювання та узагальнення нового матеріалу, оволодіння ним, формування вмій і навичок пізнавальної діяльності, зв'язку теорії і практики в контексті майбутньої професії. Автор пропонує сучасні підходи до контролю та оцінювання результатів навчання.

Цілком виправдано вчений-педагог детально зупиняється на принципах навчання в сучасній вищій школі та особливостях реалізації процесу навчання. Переосмислення принципів наочності, систематичності й цілісності, поєднання теорії і практики, свідомої й активної участі учнів і студентів у навчальному процесі, поетапності в подоланні труднощів у навчанні, оволодінні складним матеріалом, поєднання контролю та самоконтролю тощо в умовах інформаційного суспільства на початку XXI ст. стає об'єктивною потребою (про це йдеться у четвертому розділі).

З глибоким знанням специфіки педагогічного процесу у вищій школі автор підходить до аналізу методів і форм організації навчання. Після уточнення суті цих понять С. Давідзюк пропонує в п'ятому розділі авторську класифікацію і відповідний добір методів навчання. Він систематизує їх в сім основних груп. На нашу думку, важливе значення має викладена автором характеристика навчання учнів і студентів у малих групах (активна дискусія, семінар, практикум, дидактичні ігри, наприклад гра в «фабрику думок» тощо).

Авторський аналіз шкільної праці, здійснений у шостому розділі, дозволяє побачити цікаву палітру сучасних лекцій, уроків та навчальних занять, а також

особливості підготовки до них учнів і педагога. Нетрадиційними є підходи автора книги до дидактичного аналізу домашньої навчальної роботи учня.

Важливі питання, пов'язані з плануванням дидактичної роботи учнів, С. Давідзюк аналізує в контексті наукової організації праці у навчальному закладі. Він докладно зупиняється на значенні планування цього процесу на весь навчальний рік, а також на кожен день.

Вважаємо за доцільне наголосити на актуальності наукового аналізу причин неуспішності, низького рівня оволодіння знаннями й зниження мотивації учнів до систематичної навчальної роботи.

На значну увагу заслуговують авторські матеріали щодо структури дидактики вищої школи та її завдань як науки і педагогічної субдисципліни. У 14-ти підрозділах С. Давідзюк обґрунтовує основні дидактичні категорії й пропонує своє бачення основних підходів до їх використання в конкретній дидактичній діяльності у сучасній вищій школі. Така деталізація, авторська педагогічна конкретизація, з одного боку, дозволяє глибоко оволодіти змістом цих категорій, а з іншого – спонукає читача-студента вищого педагогічного закладу до самонавчання, самотворчості, саморозвитку в цьому складному процесі, що уможливило формування в них готовності до створення й реалізації авторських програм і методик.

Не випадково роздуми С. Давідзюка, викладені у цій монографії, завершуються розділом, який названо «Особистість вчителя». Автор звертається до поглядів польських педагогів і психологів на особистість вчителя, його психофізіологічні особливості, ставлення до учнів і загалом до суспільства. Адже від цього залежить ефективність педагогічної праці, якість діяльності загальноосвітньої й вищої школи.

Вважаємо, що високої наукової оцінки заслуговує використання широкої джерельної бази, що свідчить про міждисциплінарний підхід, покладений в основу цього доробку. Автор книги, що рецензується, звертається до наукових праць М. Дудзікової, В. Зачинського, С. Квятковського, Х. Квятковської, Ч. Купісевича, Б.Наврочинського, Т. Новацького, В. Оконя, Т. Пільха та інших відомих польських учених, багатолітні наукові пошуки яких збагатили дидактику й стали міцним фундаментом для розвитку педагогічної науки у XXI столітті.

Переконана, що студенти-майбутні вчителі, а також педагогічні працівники загальноосвітніх і вищих навчальних закладів, яким адресована ця книга, завдяки ознайомленню з її змістом збагатять свій досвід і зміцнять свій творчий потенціал.

НЕЛЛЯ НИЧКАЛО,
професор, доктор педагогічних наук,
дійсний член НАПН України